

OCCIDENT, SUBIECT: CRIZĂ

Volumul postum *Subiect rezervat** de Pavel Gătăianțu sondează interioritatea celui aflat la întrepătrunderea faliilor Est și Vest-europene, minoritarul din Banatul sârbesc natal denunțând o civilizație aliena(n)tă. Între Novi Sad și București, coordonatele geografiei sale personale, observatorul împarte omenirea în două categorii egal etichetate: *Femei manipulate* și *Bărbați manipulați*. Subiectul, astfel, e orice, numai rezervat nu, oscilând între evocarea nostalgică a spațiului tradițional și tonul vehement ce incriminează alienarea ființei umane în așa-zisa lume civilizată pe model occidentalizat.

În *Femei manipulate*, Occidentul e un spațiu distopic la confluența Estului și Vestului, care nu mai garantează decât pe hârtie acel punct *Zen* al dreptului omului la fericire. Din Banatul sârbesc răzbat note pitorești precum aerul impregnat de excesele legendarei Maria, pregătită să-și viziteze imperiul, și care, în acordurile *Lajos Sound*-ului, apare în varianta dezvrăjită a reginei din industria erotică, la cheremul oricărui client amator de „relaxare discretă”. Occidentul *Femeilor manipulate*: stare de „mare criză mondială”, când „Pășim goi pe șira spinării lui Heidegger” și fricile se șterg „cu un prosop ieftin chinezesc”, iar *Dasein*-ul, dialectica sunt, „Dar cu capul în jos și curu-n sus” (*F... în PDF*). Gătăianțu conturează un tablou al vieții *mici* în contextul celei mari: copilăria de șoim al patriei, cu vizionarea de filme la Căminul cultural și maturitatea în zorii globalizării, când poezia e ceva desuet (*Versuri pentru Lia*). Apoi, profilul casnicei plecate la muncă în străinătate, așa rezistentă încât „nu cedează la nicio criză” (*Doamna Putzi dă cu aspiratorul*); cearta etnicilor chinezi în cartierul din Belgradul Nou, unde viața bate filmul „Enter the Dragon” (*Bruce Lee*); sărăcia și neputința în fața ei din *Săgeata*; sordidul existențial și cinica „doamnă din Timișoara”, femeie de serviciu pe la spitalele din oraș „Doar că se îngrozise la spitalul de nebuni/ Ția mâncau, urinau și își făceau nevoile/ Tot la un loc mai lipsea Mathauzenul” (*Năticac cu cic din piele*).

Adevărata dramă a lumii o reprezintă însă victimele colaterale ale Faliei. Astfel, festivistul foc de artificii e înlocuit de țipăt: „...cântă-le acelor/ Care au căzut din cauza greșelilor/ Față de Dumnezeu și popor, nu din vina lor/ Și la sfârșitul baladei cu spatele îndreptat spre/ Vest/ Scoate un țipăt pentru finalul/ Acestui spectacol/ În loc de focul de artificii.” (*Rugăciune pentru Blocul de Est*). Cea mai liricizată

ipostază feminină *manipulată* e prezentă în *Patria tuturor*: „Fiecăruia i se oferă pentru bani puțini/ sau chiar pentru o înghițitură de țuică/ creierii să vi-i soarbă.”, seducătoarea supremă a generațiilor: „... și în final/ o să vă putrezească oasele/ în îmbrățișarea ei”.

În *Bărbați manipulați*, eul se situează sub semnul înstrăinării legitimate prin frondă și întoarcerea la rădăcini (*Tăticu scoate bucliucul**, *Ciorbă murată de câneapă*). Dorul „nespus de țară” e alinat prin conturarea imaginii ei insolite, cu muștar și ketchup pe „...o pljeskavica, hamburger sârbesc”, iar antidotul pentru blazarea din „acest decor citadin” e „...cina cu Janis Joplin/ Și Me and Bobby... un blues/ Și o Timișoreană, să nu mai fiu singur.” (*Hamburgerul România*). Pe CD-ul interior se imprimă poezia unui *black soul*, un suflu *beatnic*, o rezistență de tip *underground* în fața tarelor civilizației, precum: formele agasante ale consumerismului – Mister Musculo, ce „...ne invadează/ În fiecare seară de pe ecranul TV” (*Îngerul televizat*) și mister Proper-*Îngerușul II*; fanarea metropolei – în care se ajunge cu „trenul foamei Belgrad-București” (*Jurnal de București*); implantarea subversivă a fricii, manipularea prin media: „...a fost împărțită dozat spaima/ La casele oamenilor/ ...Frica e mai puternică/ Decât orișice bombă” (*Bomba atomică*); omul aservit mașinii, *Computerul jucăuș a devenit un bebeluș*, plimbat seara pe roți ca mortul palavragiu cărat pe bicicletă, *Molloy* sârb, din *Cursa* lui Adam Puslojić. Poemele frondei surprind definiția libertății dorite cu fervoare: „Lumina s-a născut în Cuba și-n Banat/ Printre comuniști, miros de papricaș/ Și poezie în grai” (*Lumina din Cuba*), și mult-așteptate: „...vă atașez o carte/ Cu drepturile omului/ Din răspuțeri să luptați în continuare, voi știți cum/ Precum noi aici în Țara Românească.” (*Pachet pentru Basarabia*).

Ne rezervăm dreptul de a încheia optimist și tradițional, cu o *Salată de vinete cu roșii, vinul alb și zâmbetul tău ce înfrumusețează spațiul* din primul ciclu al volumului, o nouă *Oră de poetică*, în care Iubirea e antidotul esențial pentru criză, ca un ecou al poemului de Vasko Popa: „Poate odată și odată mă vei lua/ Și pe mine ca pe un animăluț de companie/ Să tăcem împreună/ Zile întregi în casa de la țară, vara...” . Așadar, *Să nu plângi pentru noi, Argentina*.

*Pavel Gătăianțu, *Subiect rezervat*, Ed. Tracus Arte, București, 2016.